

«Тасдиқнома»
Ректори Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ,
бизнес ва сиёсати Тоҷикистон,
д.и.и., профессор Шарифзода М.М.
«24» 09 2022.

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон

Диссертатсияи Ҳасанова Махфират Иномовна дар мавзӯи «Иттилоотонӣ дар тақмили низоми идоракунии иқтисодиёти минтақа (дар мисоли вилояти Сугди Ҷумҳурии Тоҷикистон)» таҳқиқоти муқаммал ва ба анҷомрасида буда, он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ ба шӯрои диссертатсионӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.03 – Иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ барои ҳимоя пешниҳод мегардад.

Аз соли 2020 инҷониб Ҳасанова Махфират Иномовна унвонҷӯи кафедраи иқтисодиёти корхонаҳо ва минтақаи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон ба ҳисоб меравад.

Мавзӯи диссертатсияи номзадӣ дар маҷлиси шӯрои олимони Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, аз таърихи 21.04.2020, протоколи №8 тасдиқ шудааст. Ҷамчун роҳбари илмӣ Ризоқулов Тӯрақул Рабимқулович, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, муовини ректор оид ба корҳои илм ва инноватсияи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон тасдиқ шудааст.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ дар ҷаласаи кафедраи иқтисодиёти корхонаҳо ва минтақаи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон 30.04.2022 (протоколи №10) баррасӣ гардид.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсия дар мавзӯи «Иттилоотонӣ дар тақмили низоми идоракунии иқтисодиёти минтақа (дар мисоли вилояти Сугди Ҷумҳурии Тоҷикистон)» чунин хулоса қабул карда шуд:

Арзёбии диссертатсияи унвончӯ. Диссертатсияи Ҳасанова Махфират Иномовна актуалӣ буда, кори мустақилона ва анҷомёфтаи таҳқиқотӣ оид ба баланд бардоштани иттилоотонии иқтисодиёти минтақа ва рушди он арзёбӣ гаштааст.

Мақсади таҳқиқот инкишоф додани ҷанбаҳои назариявии иқтисодиёти иттилоотии минтақа, ворид сохтани тасҳеҳ ба мафҳумҳои бунёдии иттилоотонӣ, баррасии усулҳои арзёбии сатҳи рушди иқтисодиёти иттилоотӣ дар минтақа, коркарди тавсияҳои амалӣ оид ба таҷдиди низоми хоҷагидорӣи минтақа бо роҳи иттилоотонии он мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Дастрас намудани мақсади мазкур зарурати ҳалли масъалаҳои зеринро ба миён гузоштааст:

- таҳқиқи моҳият, мундариҷа, заминаҳои раванди иттилоотонӣ ва нақши он дар рушди иқтисодиёти минтақа;
- омӯзиши муносибатҳои методологӣ ба арзёбии барорнокии раванди иттилоотонии иқтисодиёти минтақа;
- низомбандии таҷрибаи хориҷии иттилоотонии низоми идоракунии минтақа баҳри муайян намудани унсурҳои, ки ҷорӣ намудани онҳо дар минтақаҳои Тоҷикистон қобили қабул аст;
- таҳлили вазъ, тамоюл ва равандҳои иттилоотонӣ дар низоми идоракунии иқтисодиёти вилояти Сугд;
- муайян намудани хусусият ва муаммоҳои истифодаи технологияҳои иттилоотӣ ҳангоми амалигардонии вазифаҳои идоракунии дар минтақаҳо;
- таҳлили дараҷаи таъсири технологияҳои иттилоотӣ ба раванди идоракунии ва омилҳои ба он таъсиррасон;
- асоснок намудани тавсияҳо оид ба тақмили низоми идоракунии дар асоси иттилоотонии низомҳои иқтисодии минтақавӣ.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар тақмили асосҳои назариявии раванди иттилоотонии ҷомеаи муосир, арзёбии аҳамияти он дар

иктисодиёти минтақа ва коркарди тавсияҳо оид ба баланд бардоштани самаранокии иттилоотонӣ дар қаламрави вилояти Суғд зоҳир мегардад.

Дар раванди таҳқиқот натиҷаҳои зерини илмӣ ба даст омаданд, ки дорони унсурҳои навгонии илмӣ мебошанд:

- инкишоф додани концепсияи илмӣ “иктисодиёти иттилоотӣ”, ки дар самти баланд бардоштани маҳсулнокии меҳнат мусоидат менамояд, дар асоси он ба мафҳуми таҳқиқот тасҳеҳ ворид шуда, тибқи он: “Иттилоотонии иқтисодиёт вазъияте мебошад, ки бештар дар чараёни истеҳсолот, истеъмолот, тақсимот ва мубодила истифодаи технологияҳои иттилоотӣ мушоҳида карда мешавад ва дар таълими самаранокии муносибатҳои хоҷагидорӣ технологияи иттилоотӣ афзалияти аввалиндараҷа дорад”;

- низомбандӣ намудани методикаҳои гуногуни арзёбии иттилоотонӣ ва нишондиҳандаҳои рушди технологияҳои иттилоотӣ таснифот карда шудааст. Алалхусус, тибқи меъёрҳои зерин: - сатҳи истифодаи технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ, таъминнокии корхонаҳо бо технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ, истифодаи шабакаҳои глобалӣ, барномаҳои махсуси компютерӣ, сатҳи омодагии мутахассисони соҳаи технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ;

- асоснок намудани таҷрибаи хориҷии иттилоотонӣ оид ба ҷудо кардани унсурҳои, ки дар шароити иқтисодии вилояти Суғд татбиқпазиранд. Аз ҷумла, худтанзимкунӣ, ташкил ва дастгирии бизнес-сохторҳо дар соҳаи иттилоотонӣ (таҷрибаи ИМА, давлатҳои Аврупои Ғарбӣ), танзими маъмурӣ, яъне таҳти назорати давлат ташаккул додани инфрасохторҳои иқтисодиёти рақамӣ (таҷрибаи Хитой, Кореяи Ҷанубӣ, Русия ва ғ.) ва танзими муштарак, муттаҳид сохтани (синтези) худтанзимкунӣ ва танзими идоравӣ - маъмурӣ;

- арзёбии сатҳи иттилоотонии иқтисодиёти вилояти Суғд, ки он дар асоси натиҷаҳои ба даст омада дар қаринаи талаботи муосири ҷаҳонӣ ғайриқаноатбахш ба ҳисоб меравад. Дар шаҳру ноҳияҳои вилояти Суғд

се сатҳи нисбии иттилоотонӣ ҷудо карда шудааст: якум, сатҳи пасти рушд (Исфара, Истаравшан, Ашт, Зафаробод, Мастчоҳ, Ҷаббор Расулов, Кӯхистони Мастчоҳ), дувум, сатҳи миёна (Конибодом, Гулистон, Деваштич, Спитамен, Панҷакент), сеум, сатҳи нисбатан баланд (Хучанд, Истиклол, Бӯстон, Айнӣ, Бобоҷон Ғафуров, Шахристон);

-асоснок гардидааст, ки рушди технологияҳои иттилоотӣ-телекоммуникатсионӣ дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ мухталиф аст. Аз рӯи меъёри дастрасӣ ва истифодаи шабакаҳои локалӣ ва глобалӣ дар байни соҳаҳои хоҷагии халқ мавқеи пешбарро чунин соҳаҳо, аз қабили маориф (ғайр аз таҳсилоти миёна), илм, бонқдорӣ ва қисман хоҷагии манзилию рифоҳӣ ишғол мекунанд. Мавҷудияти муаммоҳо дар ин самт асоснок гардидаанд. Аз ҷумла, норасоии кадрҳои баландихтисос, набудани соҳаҳои саноатӣ бо технологизатсияи баланди истеҳсолот, набудани барномаҳои махсус, ки расман маъқул шуморида шудаанд, сатҳи пасти саводнокии компютерии қисми зиёди аҳолии минтақа (бекорон, комбизоатон, ашхоси маълумоти олии надошта);

-исбот гардидааст, ки сатҳи баланди иттилоотонӣ дар минтақаҳои алоҳида ба тӯфайли мавҷудияти зерсохторҳои зерин ба даст меояд: 1) истеҳсоли технологияҳои компютерӣ; 2) муассисаҳое, ки бо ҳисоббарории мураккаб машғуланд; 3) коркард ва фурӯши маҳсулоти барномавӣ; 4) хизматрасонии иттилоотӣ-компютерӣ ва коммуникатсионӣ. Ошкор карда шудааст, ки дар минтақаи мавриди таҳқиқ объектҳои категорияҳои якум дувум вучуд надоранд, объектҳои категорияи сеум қисман мавҷуданд ва, асосан, объектҳои категорияи чорум паҳн шудаанд. Коэффитсиенти иттилоотонии иқтисодиёти минтақаро вобаста аз сатҳи рушди иқтисодиёти минтақа ҳисоб кардан лозим аст, яъне мувофиқи назарияҳои муосир он ба динамикаи маҷмӯи маҳсулоти минтақавӣ мутаносиби роста мебошад;

-тавсияҳои илмию амалӣ оид ба ташаккули инфрасохтори иттилоотии мутараққӣ дар иқтисодиёти минтақа таҳия шудаанд. Аз ҷумла, ташаккули корхонаҳои иттилоотӣ дар пояи кооператсияи бахшҳои хусусӣ ва давлатӣ, ҳифзи низоми иттилоотии минтақавӣ, аз ҷумла, дар ҳар як шаҳру ноҳия ташкил намудани низоми минтақавии идоракунии, ки ҳамаи субъектҳои алоҳидаи хоҷагидориро, ки ба тавсеаи доира ва баланд бардоштани дастрасии хизматрасониҳои электронӣ ва кохиш додани хароҷоти транзаксионии идоракунии мусоидат менамоянд, муттаҳид месозад.

Иштироки шахсии муаллиф дар чараёни ба даст овардани натиҷаҳои дар рисола баёншуда. Ҳамаи марҳилаҳои амалисозии нақшаи таҳқиқоти диссертатсионӣ, асосноккунии мубарамияти он, гузоштани мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ бо иштироки бевоситаи муаллиф баргузор шудаанд.

Асоси назариявии таҳқиқотро назарияҳои муосири иттилоотонии иқтисодиёт, таҳқиқоти илмии олимони маъруф ва машҳури хориҷӣ, иқтисоддонҳои муосири ватанӣ, асарҳои таҳқиқотии муассисаҳои илмӣ-тадқиқотӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи иттилоотонии ҷомеа ва муносибатҳои иқтисодӣ дар шароити рушди технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ дар минтақаҳои кишвар ташкил мекунанд.

Асоси методологии таҳқиқотро қор ба истифодаи маҷмӯи методҳои илмии таҳқиқ асос меёбад, ки ба гузаронидани таҳлили ҳамаҷонибаи моҳият ва қисмҳои таркибии иқтисодиёт имконият медиҳад. Ғайр аз ин, дар рисола методҳои оморӣ, математикию иқтисодӣ, таҳлили муқоисавӣ, методҳои диалектикӣ, абстрактӣ-мантикӣ, ҳисобӣ-конструктивӣ ва мушоҳидаҳои шахсии муаллиф ба раванди иттилоотонии иқтисодиёти минтақа истифода шудаанд.

Аз рӯи натиҷаҳои тадқиқот 7 мақолаи илмӣ, аз он ҷумла, 4 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи аз тарафи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон эътирофшуда ҷоп карда шудааст.

Феҳрасти интишорот аз рӯйи мавзуи диссертатсия дар нашрияҳо ва маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

1. Ҳасанова М.И. Моҳият ва заминаҳои раванди иттилоотонӣ дар рушди иқтисодиёти минтақаҳо [Матн] / Ҳасанова М.И. // Номаи донишгоҳ. Силсилаи илмҳои табиатшиносӣ ва иқтисодӣ. - Хучанд, 2020. - №4(55). - С. 110-114.

2. Ҳасанова М.И. Рушди иттилоотикунонӣ дар низоми идоракунии иқтисодиёти давлатҳои хориҷа [Матн] / Ҳасанова М.И. // Номаи донишгоҳ. Силсилаи илмҳои табиатшиносӣ ва иқтисодӣ. - Хучанд, 2021. - №4(59). - С. 123-127.

3. Ҳасанова М.И. Вазъ ва тамоюли иттилоотонӣ дар низоми идоракунии иқтисодиёти вилояти Суғд [Матн] / Ҳасанова М.И. // “Паёми молия ва иқтисод”-и Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон. – Душанбе, 2021. - №4/1(29). - С. 211-216.

4. Ҳасанова М.И. Таҷрибаи иттилоотикунонии иқтисодиёти давлатҳои хориҷа барои рушди иттилоотикунонии иқтисодиёти минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ҳасанова М.И., Ризоқулов Т.Р. // Ахбори Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. - Душанбе, 2022. - №1(266) - С. 94-98.

дар нашрияҳои дигар (бо забони аслӣ):

1. Ҳасанова М.И. Захираҳои иттилоотӣ – асоси иттилоотонии фаъолияти иқтисодӣ [Матн] / Ҳасанова М.И. // Таъмини рушди устувор ва рақобатпазирии иқтисодиёти Тоҷикистон дар шароити ҷаҳонишавӣ. - Хучанд, 2020. - С. 449-453.

2. Ҳасанова М.И. Ташаккул ва рушди иқтисодиёти рақамӣ дар шароити муосир [Матн] / Ҳасанова М.И. // Муаммоҳои рушди иқтисоди миллий дар шароити ҷаҳони пасокоронавирусӣ. - Душанбе, 2021. – С. 219-221.

3. Ҳасанова М.И. Влияние информационной технологии на развитие экономики Таджикистана [Матн] / Ҳасанова М.И., Абдурахимов Д.А. // Масъалаҳои мубрами илмҳои табиӣ, дақиқ, риёзӣ ва техникӣ дар рушди саноати кишвар. - Бӯстон, 2022. - С. 107-111.

Маҷлиси васеи шӯрои олимони факултети бизнес ва идоракунии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон дар ҳайати муқарризон:

- доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Бойматов А.А.;

- номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Қаюмов Ф.Ғ.;
- даъватшудагон: д.и.и., профессор Ризоқулов Т.Р., н.и.и., дотсент Самадова З.А., н.и.ф., дотсент Атамуллоева М.А. баргузор гардид.

ҚАРОР ҚАРДА ШУД:

1. Диссертатсияи Ҳасанова Махфират Иномовна дар мавзӯи «Иттилоотонӣ дар такмили низоми идоракунии иқтисодии минтақа (дар мисоли вилояти Сӯғди Ҷумҳурии Тоҷикистон)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи 08.00.03 – Иқтисодии минтақавӣ ва ҳудудӣ пешниҳод гардидааст, таҳқиқоти илмӣ-таҳассусии самти иқтисодӣ муҳим барои рушди иқтисодии минтақа арзёбӣ гаштааст. Он тамоми хусусиятҳои қори диссертатсиониро дар худ таҷассум менамояд.

2. Бо дарназардошти аҳамияти назариявӣ ва амалии мавзӯи диссертатсияи пешниҳодшуда, дурустии муқаррароти илмӣ ва тавсияҳои амалӣ, навоари илмӣ натиҷаҳои бадастомада, тақризҳои мусбати доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Бойматов А.А., мудири кафедраи иқтисодии корхонаҳо ва минтақа н.и.и., дотсент Қаюмов Ф.Ғ., суҳанронҳои роҳбари илмӣ, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Ризоқулов Тӯрақул Рабимӯлович, баромадкунандагон н.и.и., дотсент Туразода Ҷ.А., н.и.б, дотсент Хӯҷаназарова М.И., н.и.и., дотсент, муовини декан оид ба илм Аҳмедова М.А., н.и.и, дотсент Шамсиев Ф.К., н.и.и., Исоқов М.Т. инчунин бо назардошти маълумоти унвонҷӯ оиди тағйироте, ки ба диссертатсия ворид кардааст, мувофиқи эродҳое, ки ҳангоми муҳокимаи диссертатсия номзадӣ дар маҷлиси васеи факултет баён шудааст, диссертатсияи илмӣ Ҳасанова Махфират Иномовна дар мавзӯи «Иттилоотонӣ дар такмили низоми идоракунии иқтисодии минтақа (дар мисоли вилояти Сӯғди Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи 08.00.03 – Иқтисодии минтақавӣ ва ҳудудӣ, ба шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-013-и назди ДДХБСТ пешниҳод карда шавад.

3. Иҷрои қарори мазкури шӯрои олимони факултети бизнес ва идоракунии ДДХБСТ ба декани факултет, раиси маҷлис, н.и.и, дотсент Туразода Ҷ.А. гузошта мешавад.

Хулоса дар маҷлиси васеи шӯрои олимони факултети бизнес ва идоракунии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон яқдилона қабул карда шуд.

Дар овоздиҳӣ оид ба масъалаи мазкур 20 нафар иштирок доштанд. Натиҷаи овоздиҳӣ чунин муайян гардид: “тарафдор” – 20 нафар, “зид” – нест, “бетараф” – нест.

Протоколи № 2 аз 24 сентябр соли 2022 тасдиқ гардидааст.

Раиси маҷлиси
шӯрои олимони факултети бизнес ва
идоракунии ДДХБСТ,
н.и.и., дотсент

Туразода Ҷ.А.

Котиби маҷлиси
шӯрои олимони факултети бизнес ва
идоракунии ДДХБСТ

Мухитдинова М.А.

Муқарризи холис:
Д.и.и., профессори кафедраи
иқтисодиёти корхонаҳо ва минтақаи
ДДХБСТ

Бойматов А.А.

Н.и.и., дотсент, мудири кафедраи
иқтисодиёти корхонаҳо ва минтақаи
ДДХБСТ

Қаюмов Ф.Ф.

Имзоҳои Туразода Ҷ.А., Мухитдинова М.А.,
Бойматов А.А., Қаюмов Ф.Ф. ро тасдиқ менамоям.
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
ДДХБСТ

Мирпочноев И.Х.

Сурога:
735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, ш. Хучанд,
микронеҳияи 17, хонаи 1. ДДХБСТ
тел: +992 (3422) 2 38 11 www.tsulbp.tj